

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI STUDII DE
SECURITATE**

*Diplomația publică în dinamica relațiilor dintre Federația Rusă și
Ucraina. Studiu de caz: conflictul generat de anexarea Crimeei,
perioada 2014-2015*

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**Conducător de doctorat:
Prof. Dr. Abil. Roșca Luminița**

**Student-doctorand:
Baltă (Tătar) Adriana Camelia**

(2023)

Cuprins

ABREVIERI	5
INTRODUCERE	6
1. DIPLOMAȚIA PUBLICĂ: DEFINIȚIE ȘI FUNDAMENT TEORETIC	18
1.1. <i>Introducere în diplomația publică</i>	20
1.1.1. Istoria și evoluția diplomației publice	23
1.2. <i>Aspecte teoretice și abordări ale diplomației publice</i>	29
1.2.1. Caracteristicile diplomației publice	30
1.2.2. Relația dintre diplomația clasică și diplomația publică	35
1.3.1. Rolul, locul și importanța diplomației publice în relațiile internaționale	43
2. DIPLOMAȚIA PUBLICA ȘI PROVOCARILE CONTEMPORANE LA ADRESA SECURITĂȚII INTERNE ȘI INTERNAȚIONALE	48
2.1. <i>Principalele caracteristici ale conceptului de putere soft</i>	49
2.1.1. Cadrul teoretic al puterii soft	50
2.1.2. Puterea soft și diplomația publică	53
2.2.1. Propaganda și diplomația publică	59
2.2.2. Diplomația culturală ca formă de comunicare internațională	66
2.2.3. Convergența conceptuală între diplomația publică și relațiile publice	70
2.2.4. Mass-media și diplomația publică	75
3. DIPLOMAȚIA PUBLICĂ RUSĂ	82
3.1.1. Originea diplomației publice: moștenirea imperială	85
3.1.2. Diplomația publică în perioada sovietică	86
3.1.3. Diplomația publică rusă contemporană	89
3.2. <i>Provocări și oportunități în era digitală</i>	91
3.3. <i>Puterea soft în politica externă a Federației Ruse</i>	95
4. METODOLOGIA CERCETĂRII	102
4.1. <i>Designul cercetării</i>	102
4.2. <i>Metode și tehnici de cercetare utilizate</i>	104
4.2.1. Studiul de caz	106
4.3. <i>Motivația alegerii metodologiei de cercetare</i>	109
4.3.1. Obiectivele și limitele studiului de caz ales	110
5. DIPLOMAȚIA PUBLICĂ RUSĂ ÎN CONTEXTUL CONFLICTULUI DIN UCRAINA DIN 2014	112
5.1. <i>Contextul conflictului din Ucraina din 2014</i>	114
5.1.1. Istoria relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina	117
5.2. <i>Instrumentele de putere soft utilizate de Federația Rusă în Ucraina</i>	125
5.3. <i>Reacțiile internaționale apărute ca urmare a conflictului dintre Federația Rusă și Ucraina</i>	133

6. CONFLICTUL DIN UCRAINA DIN 2014 ÎN MASS-MEDIA RUSĂ	137
6.1. <i>Diplomația publică și mass media în conflictele internaționale</i>	139
6.1.1. Acoperirea mediatică a conflictului din Ucraina din 2014	140
6.2. <i>Discursul președintelui Vladimir Putin privind conflictul din Ucraina</i>	144
6.2.1. Obiectivele și metodologia de cercetare	145
6.2.2. Argumentele și poziția lui Vladimir Putin cu privire la conflictul din Ucraina	148
6.2.3. Interpretări ale declarațiilor președintelui Vladimir Putin	156
6.3. <i>RT și conflictul din Ucraina: abordări și perspective media</i>	162
6.3.1. Prezentarea agenției de știri RT	164
6.3.2. Relevanța analizei perspectivei RT	166
6.3.3. Obiective și metodologia de cercetare	168
6.3.4. Principalele evaluări ale cercetării	181
CONCLUZII	191
BIBLIOGRAFIE	198
ANEXE	217
Tabelul nr. 1 Selecția de discursuri, interviuri, conferințe de presă și transcrieri din acestea care au fost alese pentru acest studiu	217
Tabelul nr. 2 Categoriile de justificări folosite de președintele Vladimir Putin în contextul conflictului din Ucraina din 2014	224
Tabelul nr. 3 Frecvența categoriilor de justificări folosite de Vladimir Putin în contextul conflictului din Ucraina din 2014	225
Graficul 1- Comparația frecvențelor totale	226
Tabelul nr. 4 Știrile RT	226
Tabelul nr. 5 Articole de opinie RT	230

Cuvinte cheie: diplomația publică, putere, puterea soft, mass-media, politica externă, conflict, relații internaționale, Federația Rusă, Ucraina.

Introducere

În perioada actuală, asistăm la schimbări semnificative în politica globală și în modul în care sunt structurate relațiile internaționale. Diplomația clasică nu a făcut față modului în care sistemul de securitate s-a schimbat rapid în contextul globalizării și a faptului că tot mai mulți actori noi sunt implicați în relațiile internaționale. Acest lucru se datorează faptului că statele nu pot gestiona noile probleme, precum terorismul, criminalitatea transnațională, drogurile, mediul și dezvoltarea durabilă, care ar depăși domeniul diplomației tradiționale. Prin urmare, rolul statului s-a schimbat în ultima perioadă ca răspuns la schimbările rapide ale mediului internațional și la implicarea noilor actori. În consecință, diplomația se confruntă cu noi provocări, printre care: utilizarea tehnologiei informaționale avansate în comunicarea modernă; o creștere a numărului de actori implicați în diplomație; influențarea diplomației prin utilizarea rețelelor sociale și a altor platforme online; și modul în care relațiile dintre state, guverne și alți actori influențează capacitatea diplomației de a acționa în mod legitim și eficient.

În plus, formarea unei imagini pozitive a statului ca instrument eficient pentru realizarea intereselor naționale devine din ce în ce mai importantă în contextul unei lumi în schimbare. În acest sens, diplomația publică a devenit un instrument important al politicii externe a statelor. În special, diplomația publică ajută la promovarea intereselor țării prin studierea opiniilor publicului străin, informarea acestuia și influențarea celor care formează această opinie.

Motivația alegerii temei

Alegerea temei de cercetare este justificată prin cel puțin din două motive. Unul este de natură personală, motivul alegerii temei derivă din dorința de documentare și de a realiza un studiu referitor la acest subiect și de înțelegerea corectă a modului de aplicare a diplomației publice. Studiind domeniul relațiilor internaționale, am înțeles importanța subiectului atât la nivel național, cât și la nivel mondial. În al doilea rând, motivația alegerii este determinată de actualitatea temei și de potențialul acestui instrument în politica externă a Federației Ruse în relația cu Ucraina. Diplomația publică este un domeniu nou de studiu, iar schimbările din relațiile internaționale au dus la creșterea în importanță a activității acesteia; astfel, relațiile internaționale înregistrează un proces de redimensionare, în care diferiți actori non-statali influențează imaginea unei țări în exterior, beneficiind de diverse mecanisme de comunicare datorită tehnologiilor informaționale.

Relevanța cercetării

Relevanța studierii acestei teme provine din faptul că, timp de multe secole, relațiile internaționale au fost dominate de puterea militară, însă, odată cu intensificarea procesului de globalizare și a schimbărilor care au loc în arena internațională, elementele puterii în relațiile internaționale au trecut de la spațiul politico-militar la cel economic și cultural. Astfel, relevanța studierii diplomației publice se întemeiază pe schimbările care au loc pe arena internațională, schimbări care au dus la creșterea în importanță a activităților de diplomație publică în relațiile internaționale. De asemenea, cercetarea propusă este una de interes și actuală, care abordează un subiect important în contextul relațiilor internaționale. Conflictul din Ucraina din 2014 a avut un impact semnificativ asupra întregii regiuni și a generat preocupări privind stabilitatea și securitatea la nivel mondial. Această temă oferă oportunitatea de a analiza dinamica relațiilor internaționale și modalitățile prin care mass-media poate influența percepția publicului în situații de conflict.

Noutatea și originalitatea cercetării

Originalitatea cercetării constă în elaborarea unei lucrări ce aduce în discuție rolul diplomației publice în relația dintre Federația Rusă și Ucraina în contextul conflictului din Ucraina din 2014. Cercetarea contribuie la dezvoltarea fundamentelor conceptuale ale diplomației publice, particularităților relației dintre conceptele de diplomație publică și diplomația clasică și alte concepte, precum puterea soft, diplomația publică, relațiile publice, propaganda. În acest sens, acest studiu își propune să clarifice unele elemente ale aparatului conceptual al diplomației publice și al puterii soft și modul de implementare a acestor concepte.

Scopul cercetării

Scopul acestei cercetări este de a analiza rolul diplomației publice ca instrument al politicii externe în relațiile dintre state și de a prezenta conceptul și aplicarea practică ca instrument de putere soft în relația dintre Federația Rusă și Ucraina în contextul conflictului din Ucraina din 2014

Obiectivele cercetării

Cercetarea se concentrează pe examinarea relației dintre Federația Rusă și Ucraina prin prisma practicilor de comunicare și diplomație publică, cu accentul pus pe analiza modalităților de acțiune și pe evidențierea narațiunii promovate de Federația Rusă prin mass-media și identificarea strategiilor folosite pentru a-și susține punctele de vedere cu privire la conflictul din Ucraina din 2014. Astfel, am identificat două obiective principale și mai multe obiective secundare:

1. Analiza conceptului de diplomație publică;
 - a. Analizarea modului în care este implementată diplomația publică în politica externă a Federației Rusiei în relația cu Ucraina în contextul conflictului din Ucraina;
 - b. examinarea instrumentelor utilizate de Federația Rusă în conflictul din Ucraina;
2. Analiza conceptului de putere soft;
 - a. înțelegerea modului în care două țări, care au împărtășit o istorie comună în trecut și au optat pentru căi strategice diferite în prezent, folosesc puterea soft în zilele noastre;
 - b. analizarea mesajului Federației Ruse către Occident.

Ipoteza de cercetare

Plecând de la obiectivele cercetării, am formulat două ipoteze de cercetare. Prima ipoteză care stă la baza acestei cercetări este că diplomația publică fiind văzută ca un instrument al puterii soft, este o condiție necesară pentru influențarea opiniei publice și a actorilor statali și non-statali. A doua ipoteză de cercetare, pornește de la faptul că Federația Rusă folosește mass-media ca un instrument pentru a-și transmite mesajele atât către Occident, cât și către populația rusofonă.

Întrebările de cercetare

Federația Rusă a folosit o serie de metode pentru a-și susține interesele în Ucraina și pentru a influența opinia publică în timpul conflictului din Ucraina din 2014, iar diplomația publică a implicat diferite mesaje și propagandă. Astfel, am formulat două întrebări de cercetare cu scopul de a oferi o imagine de ansamblu a diplomației publice ruse în contextul conflictului din Ucraina:

1. Care este importanța acesteia ca mijloc de comunicare politică?
2. Care sunt factorii care au influențat adoptarea diplomației publice ca instrument de putere soft în relațiile Federația Rusă-Ucraina?

Limitele cercetării

Având în vedere că cercetarea abordează un subiect complex care implică o varietate de aspecte de studiu și implicit evoluțiile aflate în curs de defășurare, limitele sunt inerente. Atât din punct de vedere metodologic, cât și empiric, una dintre limite constă în absența unor cercetări cantitative, prin realizarea unor interviuri sau a unor focus-grupuri și numărul relativ mic de lucrări științifice pe această tematică de cercetare. Perioada de cercetare este o altă limită. Abordarea conflictului din Ucraina este limitată la perioada cuprinsă între anii 2014-2015. În ceea ce privește delimitarea spațială, lucrarea analizează relația dintre Federația Rusă și Ucraina. Domeniul de

aplicare va fi limitat la aspectele puterii soft subliniate de Joseph Nye și pe analiza media, mai exact, discursurile președintelui Vladimir Putin și articole din agenția de știri Russia Today. Resursele disponibile reprezintă o altă limită; accesul la resurse fiind o barieră majoră pentru cercetare. Deși există multe surse de informații, cum ar fi documente publice, discursuri oficiale, știri, articole de cercetare și cărți, unele documente pot fi inaccesibile, ceea ce restrânge abordarea subiectului. De asemenea, apar probleme în ceea ce privește barierele de limbaj, care și ele, limitează accesul la date. Cercetarea poate include examinarea documentelor în mai multe limbi (rusă, ucrainiană, engleză), ceea ce produce dificultăți în a accesa și analiza toate resursele. Impactul evenimentelor ulterioare este o altă limitare. Conflictul din Ucraina a avut un impact asupra evenimentelor și relațiilor ulterioare dintre cele două țări.

Metodologia cercetării

Metodele de cercetare folosite în cadrul acestui demers academic au fost direcționate către identificarea de răspunsuri cât mai adecvate la obiectivele cercetării și ipotezele de lucru, urmărind totodată evidențierea limitărilor pe care un astfel de studiu le poate avea datorită complexității interdisciplinare, fiind abordate chestiuni ce țin de relațiile internaționale, comunicare, mass-media, diplomație publică, folosind în același timp mai multe concepte. Cercetarea va fi construită în jurul analizei datelor existente, utilizând studiul de caz și analiza de conținut, ca metode calitative de cercetare. Această abordare a fost aleasă pentru a obține o înțelegere detaliată și contextualizată a modului în care s-a desfășurat diplomația publică rusă în contextul conflictului din Ucraina din 2014. Tehnica de colectare a datelor aleasă constă în identificarea surselor pe baza unei grile de analiza. În acest sens, am selectat corpusul (discursuri, interviuri, declarații de presă, știri) prin cautarea de cuvinte cheie. În ceea ce privește sursele, am analizat acte legislative, cărți, articole, știri, publicații pe internet, comunicate de presă, surse media rapoarte oficiale, discursuri, interviuri ale unor personalități politice ruse cheie (Vladimir Putin, Dimitri Medvedev, Serghei Lavrov), provenite din surse occidentale, ruse și ucrainene și disponibile în cel puțin una dintre cele două limbi (engleză, rusă).

Subiectul cercetării este diplomația publică ca instrument al politicii externe a Federației Ruse, iar obiectul studiului este politica externă a Federației Ruse. În acest sens, cercetarea se concentrează pe studiul conceptului de diplomație publică ca parte a evoluției relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina în contextual conflictului din Ucraina din 2014.

Sinteza capitolelor

Prezenta lucrare este împărțită în șase (6) capitole.

Capitolul 1 intitulat - *Diplomația publică: definiție și fundament teoretic* prezintă contextul istoric și literatura existentă în ceea ce privește diplomația publică, definește conceptul, examinează evoluția ideilor științifice despre concept și actorii diplomației publice; definește principalele forme de implementare a activității diplomației publice și examinează rolul și importanța diplomației publice în relațiile internaționale. Analiza diplomației publice ne va permite să înțelegem mai bine modul în care diverse structuri de stat și non-statale sunt implicate în modelarea percepțiilor lumii, care este rolul diplomației publice în relațiile internaționale și care este importanța acesteia ca mijloc de comunicare politică, și de asemenea, ne va ajuta să identificăm cele mai bune practici și contexte în care apare și/se desfășoară diplomația publică.

Diplomația publică a devenit unul dintre cele mai discutate subiecte din politica mondială. Diplomația publică devine o parte integrantă a politicii mondiale și o componentă indispensabilă a politicii externe a statelor. Termenul a fost introdus pentru prima dată în sfera academică în 1965 de către diplomatul american Edmund Guillon, decanul Școlii Fletcher de la Universitatea Tufts pentru a descrie procesul prin care actorii internaționali își realizau obiectivele de politică externă prin interacțiunea cu publicul din diferite țări. Prin urmare, Edmund Guillon a afirmat că: „Diplomația publică se ocupă de influențarea atitudinilor publice în formarea și executarea politicilor externe. Cuprinde dimensiuni ale relațiilor internaționale, dincolo de diplomația clasică: formarea de către guverne a opiniei publice în alte țări; interacțiunea dintre grupuri de interese private din diferite țări; informarea populației privind afacerile internaționale și influența acestora asupra politicii interne; comunicarea între cei a căror funcție este comunicarea, precum diplomații și jurnaliștii străini; (și) procesul comunicării interculturale”¹.

Termenul de diplomație publică pornește de la premisa că atitudinile oamenilor dintr-o anumită țară ar putea afecta implementarea politicii externe prin influențarea opiniei publice din acea țară; activitate care depășește diplomația clasică datorită faptului că este realizată de grupuri private și mass-media și nu doar de guverne. Această premisă are la bază afirmația lui Joseph Nye – „diplomația publică este un instrument de putere soft pe care guvernele îl folosesc pentru a mobiliza resursele lor de putere soft (cultură, valori, politici) pentru a comunica și a atrage publicul

¹ USC Center on Public Diplomacy, „Public diplomacy before Gullion: The evolution of a phrase”, 2006, disponibil online <https://uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase> accesat la data de 23.05.2023.

din alte țări, mai degrabă decât doar guvernele lor”². Paul Sharp, profesor de științe politice la Universitatea din Minnesota Duluth definește diplomația publică drept „procesul prin care sunt cultivate relațiile directe cu oamenii dintr-o țară pentru a promova propriile interese și a extinde propriile valori”³. Nicholas Cull susține că diplomația publică este încercarea unui actor internațional de a-și conduce politica externă prin implicarea publicului străin „conduită a politicii externe prin angajarea cu publicul străin”⁴ și subliniază că aceasta este considerată un contact între guverne și oameni.

Pe baza definițiilor de mai sus, se poate afirma că există abordări diferite în ceea ce privește definirea conceptului de diplomație publică și că diplomația publică este o activitate condusă de stat, iar canalele de implementare ale acesteia pot fi atât prin oficiali (de exemplu, un reprezentant al unui departament de stat), cât și prin actorii non-statali (organizații non-guvernamentale). Accentul principal este pus adesea pe actorii non-statali. Astfel, în secolul al XXI-lea, nu numai că numărul actorilor non-statali a crescut semnificativ, dar a crescut și interacțiunea lor cu statele. Resursele sociale sunt din ce în ce mai utilizate de state pentru a influența publicul străin. Diplomația publică rămâne un mijloc diplomatic de implementare a politicii externe, cu care statul este în concordanță cu scopurile sale încercând astfel să influențeze mediul internațional.

Diplomația publică este diferită de diplomația clasică, deoarece depășește interpretarea restrânsă de la guvern la guvern a diplomației. În comparație cu diplomația clasică, subiectele și obiectele diplomației publice sunt mai extinse, formele diplomatice specifice mai diverse, iar perioada de implementare este mai lungă. Ceea ce o diferențiază, este faptul că diplomația publică are un caracter transparent și este larg răspândită, în timp ce diplomația clasică are o diseminare mai restrânsă. Diplomația clasică este transmisă de guverne către alte guverne, în timp ce, diplomația publică se ocupă nu doar de guverne, cât și de indivizi și organizații non-guvernamentale. Diplomația clasică pune accent pe strategiile guvernelor, în timp ce diplomația publică este preocupată de comportamentele publicului, ceea ce o face să fie mult mai eficientă⁵.

Diplomația publică și cea clasică conțin atât asemănări, cât și diferențe. Asemănările se învârt în jurul obiectivelor lor comune. Ambele necesită realizarea politicii externe și protecția

² Joseph Nye, „Public Diplomacy and Soft Power”, *op.cit.*, pp. 94-109.

³ Paul Sharp, *op.cit.*, pp. 106-123.

⁴ Nicholas Cull, „The Long Road to Public Diplomacy 2.0: The Internet in US Public Diplomacy” în *International Studies Review*, nr. 15, 2013, pp. 123-139.

⁵ Ion Guceac, Sergiu Porcescu, „Diplomația publică – component indispensabilă a discursului extern în condițiile globalizării”, în *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, vol. 1, nr. 1, 2010, pp. 6-10.

intereselor politice și economice ale statului. Atât diplomația clasică, cât și cea publică folosesc mass-media pentru a trimite mesaje publicului străin. Diplomația publică diferă de diplomația clasică prin părțile comunicante, modul de comunicare, domeniile de comunicare și efectele acestei comunicări. În ceea ce privește părțile care comunică, diplomația clasică reprezintă comunicarea unui guvern cu un alt guvern, iar diplomația publică presupune comunicarea cu cetățenii unei alte țări. Actorii statali și non-statali ai unei țări comunică cu cetățenii altor țări, fie direct, fie prin canale media. Cu alte cuvinte, diplomația publică depășește relațiile dintre guverne și contactele acestora, comunică cu structuri non-guvernamentale, organizații, asociații.

Cercetarea în diplomația publică servește drept punct de întâlnire a diferitelor discipline academice, inclusiv relații publice, comunicare, relații internaționale, studii strategice și studii diplomatice. Diplomația publică este un subdomeniu al relațiilor internaționale care implică studiul procesului și practicii prin care statele și alți actori angajează publicul global pentru a-și servi interesele. Diplomația publică ca instrument de implementare a politicii externe a apărut inițial în SUA și datează de la mijlocul secolului al XX-lea, având sarcina de a prezenta o imagine favorabilă a statului în străinătate.

Capitolul 2 intitulat - *Diplomația publică și provocările contemporane la adresa securității interne și internaționale* are scopul de a prezenta o imagine de ansamblu asupra conceptului de putere soft, de a analiza diferențele dintre diplomația publică și diferite concepte similare, precum diplomația culturală, politica externă, relațiile publice, propaganda, comunicarea strategică, care sunt adesea văzute ca sinonime și de a analiza legătura dintre diplomația publică și aceste instrumente de promovare a politicii externe a statelor (conceptele menționate).

Conceptul de putere, a fost definit de Joseph Nye ca reprezentând „capacitatea unui stat de a schimba comportamentul altor state prin atracție și persuasiune, și nu doar prin resursele sale militare și economice”, introducând astfel conceptul de putere soft, pe care îl descrie ca fiind „abilitatea de a atrage și a persuadea în scopul modelării preferințelor celorlalți și a obținerii beneficiului urmărit de cel care recurge la aceasta”⁶. Abilitatea de a atrage pe altul este abilitatea de a schimba preferințele celui alt față de alegerile lor, astfel încât rezultatul preferat al cuiva devine rezultatul preferat al celui alt. Joseph Nye descrie puterea soft ca fiind capacitatea unui actor de a obține ceea ce îți dorești prin atracție, și nu datorită puterii sale militare sau economice; mai exact, aceasta decurge din atractivitatea culturii, a idealurilor politice și a politicilor unei țări.

⁶ Joseph Nye, *Bound to Lead: the Changing Nature of American Power*, op.cit., pp. 334-336.

Puterea soft și diplomația publică sunt concepte care sunt legate unul de celălalt. Diplomația publică este unul dintre instrumentele cheie ale puterii soft.

Un aspect esențial analizat în acest capitol este interacțiunea puterii soft în cadrul strategiei de politică externă a unui stat. Teoria puterii soft este o construcție teoretică care a devenit un instrument important în discuțiile de politică externă. Mai mulți cercetători văd diplomația publică ca pe un „instrument al puterii soft; instrument pe care guvernele naționale îl folosesc pentru a mobiliza resurse intangibile și pentru a atrage masele unei alte țări, și nu doar reprezentanții statului lor”⁷. Mai exact, aceștia realizează programe educaționale și de schimb cultural, informații publice și acțiuni politice. Joseph Nye descrie diplomația publică ca fiind o „expresie politică a puterii soft”. Mai precis, diplomația publică poate fi văzută ca reprezentând unul dintre mecanismele de utilizare a puterii soft prin promovarea valorilor unui actor statal și ca un instrument de punere în aplicare a politicii externe a unui stat, cu scopul de a contura imaginea a unei țări în străinătate.

Diplomația publică s-a dezvoltat în contextul schimbărilor din politica mondială și sub influența acestor schimbări. În același timp, împreună cu diplomația publică, alte instrumente legate de impactul social și umanitar sunt utilizate pe scară largă în întreaga lume. Astfel, putem afirma că, diplomația publică interferează cu instrumente de promovare a politicii externe a statelor, printre care: puterea soft, propaganda, comunicarea strategică, relațiile publice, mass-media, diplomația culturală, diplomația digitală, limba, religia.

Deși sunt două concepte diferite, propaganda și diplomația publică au adesea scopuri similare în relațiile internaționale. Există o suprapunere între cele două concepte, deoarece ambele implică utilizarea comunicării pentru a influența opinia publică și pentru a promova interesele naționale. Diplomația publică se concentrează de obicei pe promovarea dialogului, în timp ce propaganda poate avea un caracter manipulativ. Din punctul de vedere al scopurilor urmărite, diplomația publică și propaganda se intersectează, dar se deosebesc prin tehnicile și mijloacele prin care acestea sunt atinse.

În comparație cu diplomația publică, diplomația culturală este un produs al puterii soft, iar diplomația culturală este doar o parte integrantă a diplomației publice. Diplomația culturală este văzută ca un domeniu al diplomației publice menită să promoveze politicile statului și interesele naționale prin utilizarea culturii.

⁷ Rosaleen Smyth, „Mapping US Public Diplomacy in the 21st Century” în *Australian Journal of International Affairs*, vol. 55, nr. 3, 2001, p. 424.

Un domeniu cheie de diferențiere între relațiile publice și diplomația publică poate fi identificat în scopul său final. În timp ce relațiile publice dintre orice organizație și publicul străin se pot concentra pe relații reciproc avantajoase pe termen lung, scopul final al diplomației publice este de a aduna sprijin internațional pentru politica externă a unui actor statal.

Diplomația publică și mass-media sunt două concepte diferite, dar interconectate. Diplomația publică reprezintă comunicarea strategică în care mass-media este folosită drept un canal cu scopul de a comunica și a transmite informații publicului străin și care, prin media, urmărește să îmbunătățească imaginea unei țări la nivel internațional, în timp ce mass-media încearcă să obțină un acord internațional prin utilizarea mijloacelor publice. Diferența dintre diplomația publică și mass-media este dată de canalele și actorii de comunicare. În ceea ce privește media, actorii statali folosesc mass-media pentru a trimite mesaje și informații oficialilor de stat dintr-o altă țară, în timp ce, în diplomația publică, actorii politici, inclusiv actorii statali și non-statali, folosesc mass-media pentru a influența opinia publică a publicului străin.

Capitolul 3 intitulat - *Diplomația publică rusă* analizează rolul diplomației publice în îndeplinirea obiectivelor de politică externă a Federației Ruse și modul în care diplomația publică a Federației Ruse a evoluat pe parcursul istoriei și a schimbărilor care au avut loc în relațiile internaționale. Această analiză începe cu moștenirea imperială și prezintă originea diplomației publice ruse și impactul său asupra epocii sovietice. Cercetarea continuă cu analiza diplomației publice ruse contemporane și modul în care aceasta se adaptează la provocările și oportunitățile aduse de noul mediu. În plus, se discută despre abordarea rusă a conceptului de putere soft, despre schimbările care au apărut ca urmare a dizolvării Uniunii Sovietice și despre obiectivele principale ale diplomației publice ruse.

Uniunea Sovietică, fiind una dintre cele două puteri beligerante principale din Războiul Rece, oferă un studiu de caz semnificativ asupra practicii diplomației publice. În mod similar, ca principal succesori al Uniunii Sovietice și ca unul dintre cei mai influenți actori în arena internațională, Federația Rusă oferă, de asemenea, un studiu de caz important despre practica diplomației publice. O parte importantă a politicii externe a Federației Ruse este diplomația publică, care implică eforturi continue de a-și promova interesele, principiile și imaginea în fața comunității internaționale și care are scopul de a modela opiniile și de a influența publicul global. Diplomația publică rusă a cunoscut schimbări semnificative pe tot parcursul istoriei sale. Diplomația publică rusă își are rădăcinile în epoca imperială, perioadă în care, propaganda și

diplomația culturală au fost utilizate pentru a crește influența și prestigiul țării. În timpul perioadei sovietice, diplomația publică s-a concentrat pe propagarea ideologiei comuniste și pe susținerea mișcărilor revoluționare din întreaga lume. Utilizând noile tehnologii de comunicare și platforme media, Federația Rusă și-a modernizat diplomația publică în perioada post-sovietică.

La începutul secolului al XXI-lea, diplomația publică a devenit un atribut familiar al vieții internaționale și o componentă esențială a politicii externe. Astfel, într-o lume aflată în schimbare, statele folosesc toate resursele posibile pentru a-și consolida pozițiile pe scena mondială prin construirea potențialului economic și militar și creând o imagine internațională pozitivă. Utilizarea termenului de putere soft este relativ nouă și în cercurile politice ruse, devenind o prioritate la începutul anilor 2000. Acesta este descris drept „un set de instrumente cuprinzător pentru realizarea obiectivelor politicii externe bazate pe potențialul societății civile, informații, metode culturale și alte metode și tehnologii alternative diplomației tradiționale”⁸.

Termenul de diplomație publică a fost în mare parte absent din discursul oficial al politicii externe rusești. Preocuparea Federației Ruse cu privire la aspectele intangibile ale activității sale internaționale a fost încadrată ca o necesitate de a-și îmbunătăți imaginea în străinătate și de a-și stabili legături mai puternice cu compatrioții ruși din alte țări. Federația Rusă dorește să folosească puterea soft în scopul de a-și proiecta o imagine favorabilă în societățile occidentale. Factorii politici ruși se tem că „stereotipurile care mențin o inerție a percepției negative afectează negativ percepția Occidentului asupra Federației Ruse”⁹. În acest sens, ei încearcă să remedieze situația prin justificarea poziției asupra diferitelor probleme internaționale și interne și subliniind că Federația Rusă este „o țară complet diferită de Uniunea Sovietică, care a îmbrățișat principiile democratice și valorile universale”¹⁰.

Termenul de diplomație publică a apărut pentru prima dată în „Conceptul de politică externă rus” în anul 2008. Diplomația publică a fost înțeleasă ca un instrument de sprijin informațional pentru politica externă. Documentul subliniază faptul că Federația Rusă caută să obțină o percepție favorabilă în străinătate și să-și dezvolte propriile mijloace eficiente de influență

⁸ Vladimir Putin, „Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation”, 2013, disponibil online https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/2542248 accesat la data de 15.06.2023.

⁹ Kommersant „They act consciously and purposefully against Russia, but you can't be offended by this”, 2012, disponibil online <https://www.kommersant.ru/doc/1911330> accesat la data de 04.06.2023.

¹⁰ Konstantin Kosachev, „Russia is all of us and how others see us”, 2013, disponibil online, <https://www.rg.ru/2013/09/06/kosachev.html> accesat la data de 05.06.2023.

asupra opiniei publice din străinătate¹¹. De asemenea, Numeroși cercetători atribuie interesul diplomației publice și al puterii soft de către Federația Rusă, campaniei prezidențiale din februarie 2012 a președintelui Vladimir Putin. Vladimir Putin a făcut remarci referitoare la conceptul de putere soft, care arată modul în care Federația Rusă vede diplomația publică, respectiv „ca un instrument politic și o armă periculoasă pentru puterea occidentală”¹².

Capitolul 4 intitulat - Metodologia cercetării prezintă etapele cercetării (pregătirea cercetării, efectuarea și finalizarea acesteia), principiile fundamentale ale metodologiei cercetării și discută în detaliu alegerea metodologică și designul cercetării. Alegerea studiului de caz explicativ, ca metodă de cercetare, se datorează dorinței de a înțelege aspectele cheie ale diplomației publice, de a analiza modul în care Federația Rusă gestionează provocările diplomației publice (imaginea țării, comunicarea cu publicul străin, diversitatea culturală, dezinformarea în mass-media, gestionarea conflictelor internaționale, adaptarea la schimbările tehnologice) în relația cu Ucraina, în contextul conflictului din Ucraina din 2014 și de a examina diferitele metode sau abordări utilizate de Federația Rusă. De asemenea, analizează inițiativele de diplomație publică, instrumentele de putere soft utilizate în relația dintre Federația Rusă și Ucraina.

Studiul de caz, realizat prin identificarea surselor pe baza unei grile de analiza, ca tehnică de colectare a datelor, se concentrează pe modul în care mass-media rusă a încadrat conflictul din Ucraina din 2014. Cercetarea examinează modul în care Federația Rusă a folosit mass-media pentru a-și promova și a-și susține obiectivele de politică externă în timpul conflictului din Ucraina, prin analiza agenției de știri Russia Today și a discursurilor și interviurilor președintelui rus Vladimir Putin. Studiul este delimitat la perioada cuprinsă între anii 2014 și 2015.

Astfel, cu ajutorul analizei calitative de conținut, în prima parte a analizei, am identificat justificările pe care președintele rus le-a folosit pentru acțiunile Federației Ruse în Ucraina pentru a avea o înțelegere mai profundă a dinamicii geopolitice din regiune. În acest sens, am selectat un total de 50 surse care conțin discursuri, interviuri, declarații de presă ale președintelui Vladimir Putin cu privire la conflictul din Ucraina, din anii 2014-2015, respectiv din 28 ianuarie 2014 până la 17 decembrie 2015. Sursele au fost selectate după câteva criterii: subiectul, data sursei, retorica președintelui Vladimir Putin și credibilitatea sursei.

¹¹ „THE FOREIGN POLICY CONCEPT OF THE RUSSIAN FEDERATION”, 2008, disponibil online https://russiaeu.ru/userfiles/file/foreign_policy_concept_english.pdf accesat la data de 02.06.2023.

¹² Vasile Rotaru, *Instrumentalizing the Sources of Attraction: How Russia Undermines Its Own Soft Power*, 2015, pp. 1-2.

A doua parte a analizei se concentrează pe examinarea articolelor agenției de știri Russia Today, ca instrumente de diplomatie publică ale Federației Ruse în contextul conflictului din Ucraina. Selecția articolelor a fost realizată cu ajutorul următoarelor cuvinte-cheie: „protestatari”, „Euromaidan”, „referendum”, „anexare” și „Crimeea”. Perioada analizată a fost cuprinsă între 30 noiembrie 2013 – 08 mai 2014 și, totodată, în momentul selectării surselor, s-au avut în vedere analiza știrilor în legătură cu două evenimente semnificative, respectiv, protestele Euromaidan și referendumul privind statutul Crimeei și anexarea acesteia de către Federația Rusă.

Conflictul din Ucraina a avut un impact semnificativ asupra activităților de diplomatie publică și a instrumentelor de putere soft ale mai multor actori internaționali (Federația Rusă și Ucraina). Înainte de conflictul din Ucraina din 2014, instrumentele diplomatiei publice și puterii soft erau văzute ca instrumente esențiale în cadrul politicii externe a multor state. Diplomatia publică s-a concentrat pe construirea unei imagini favorabile în rândul publicului străin, prin schimburi culturale, dialog, mass-media și promovarea valorilor democratice, iar instrumentele de putere soft au inclus ajutorul umanitar, asistența economică, cooperarea în domeniul educației, promovarea valorilor și instituțiilor democratice. Conflictul din Ucraina a dus astfel, la o schimbare a priorităților. Mai exact, relațiile dintre Federația Rusă și Occident s-au tensionat semnificativ, iar diplomația publică a fost afectată în mod considerabil, în sensul că, atât SUA, cât și UE, și-au revizuit abordările și și-au schimbat prioritățile, trecând de la diplomația publică și instrumentele de putere soft la măsuri de putere hard, precum consolidarea alianțelor militare, creșterea cheltuielilor de apărare și impunerea de sancțiuni împotriva Federației Ruse. Politica occidentală față de Federația Rusă a înregistrat o scădere a atenției acordate diplomatiei publice și a pus un accent mai mare pe importanța securității naționale, prin trecerea de la promovarea dialogului și a cooperării, la sancțiuni economice și presiuni politice. Eforturile care până atunci erau îndreptate spre promovarea imaginii, au fost redirecționate către măsurile de securitate și contracararea amenințărilor.

Capitolul 5 intitulat - *Diplomația publică rusă în contextul conflictului din Ucraina din 2014* prezintă contextul conflictului din Ucraina din 2014, evidențiind importanța diplomatiei publice, ca instrument de putere soft. Contextul conflictului se concentrează pe istoria relațiilor dintre actorii implicați, respectiv Federația Rusă și Ucraina și pe impactul acestuia asupra comunității internaționale, pentru a oferi un studiu aprofundat a diplomatiei publice ruse.

Conflictul a reprezentat o perioadă de tensiuni politice, sociale și conflicte violente care au avut loc în urma unor evenimente importante, precum protestele Euromaidan, înlăturarea președintelui Viktor Ianukovici, anexarea Crimeei de către Federația Rusă, conflictul violent din estul Ucrainei și reacțiile actorilor internaționali. Conflictul a avut consecințe semnificative asupra relațiilor internaționale și asupra securității în regiunea Europei de Est, a provocat o deteriorare a relațiilor dintre Federația Rusă și Occident, a subminat securitatea regională în Europa, a avut un impact asupra economiei celor doi actori (Ucraina și Federația Rusă) și a generat schimbări în dinamica geopolitică, demonstrând complexitatea geopolitică a regiunii Europei de Est.

Situația din Ucraina a captat atenția comunității internaționale, iar Federația Rusă a jucat un rol semnificativ în destabilizarea situației politice și militare din regiune. În timp ce instrumentele de putere hard, precum intervenția militară și amenințările directe, au fost vizibile, strategia Federației Ruse s-a bazat și pe utilizarea instrumentelor de putere soft. Prin aceste instrumente, Federația Rusă a încercat să influențeze opinia publică și să creeze un mediu favorabil intereselor sale în Ucraina

Conflictul din Ucraina a devenit un câmp complex de luptă geopolitic. Federația Rusă, considerând Ucraina drept zonă de importanță strategică și-a promovat propriile interese, în încercarea de a se apropia de UE. În ceea ce privește comunitatea internațională, în special SUA și UE, acestea au susținut suveranitatea și integritatea teritorială a Ucrainei, au condamnat anexarea Crimeei de către Federația Rusă și s-au implicat în sprijinirea eforturilor diplomatice de soluționare pașnică a conflictului. În timp ce au impus sancțiuni economice împotriva Federației Ruse, Statele Unite au sprijinit diplomatic și militar Ucraina, oferindu-i susținere financiară și echipamente militare și au participat la negocieri cu scopul de a opri ostilitățile și de a reconstrui zonele afectate de conflict. UE, de asemenea, a impus sancțiuni economice împotriva Federației Ruse, a oferit sprijin financiar Ucrainei și asistență umanitară pentru a ajuta populația afectată de conflict.

Relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina au fost și sunt marcate de o rivalitate geopolitică care a generat consecințe asupra înțelegerii modalităților de soluționare a conflictului dintre cele două țări. În anii imediat următori conflictului, eforturile activității de diplomatie publică s-au concentrat pe găsirea unei rezolvări pașnice a conflictului din estul Ucrainei și restabilirea relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina. Cu toate acestea, relațiile dintre cele două țări au rămas încă tensionate.

Capitolul 6 intitulat - conflictul din Ucraina din 2014 în mass-media rusă se concentrează pe rolul pe care mass-media îl joacă în conflictele internaționale și pe modul în care se raportează la diplomația publică. Analiza rolului mass-media în conflictul din Ucraina din 2014 este esențială pentru a înțelege modul în care narațiunile și informațiile sunt utilizate pentru a modela opinia publică și pentru a influența evoluția și rezultatele conflictului internațional. Înțelegerea complexității relației dintre mass-media și conflictele internaționale poate contribui la dezvoltarea de strategii și politici adecvate pentru gestionarea și rezolvarea acestor conflicte.

Această cercetare se concentrează pe modul în care mass-media, în special, agenția de știri RT (Russia Today) și președintele Vladimir Putin, prin discursurile și interviurile sale, încadrează conflictul din Ucraina din 2014. Cercetarea examinează modul în care Federația Rusă a folosit mass-media pentru a-și promova și a-și susține obiectivele de politică externă în timpul conflictului din Ucraina, precum și modul în care acești actori au influențat percepțiile și interpretările privind criza geopolitică. Prin intermediul analizei narațiunilor, temelor și discursurilor, se va evidenția rolul mass-media și al discursurilor liderului rus în promovarea unor puncte de vedere. De asemenea, studiul va oferi o imagine de ansamblu a rolului mass-media în formarea opiniei publice într-un conflict internațional complex.

Mass-media rusă a prezentat în mare parte conflictul din Ucraina într-un mod care susținea poziția Federației Ruse și acuza Occidentul de implicarea în destabilizarea situației. Mai exact, a susținut ideea că separatiștii pro-ruși erau susținătorii autonomiei regionale și că luptau împotriva unui guvern ucrainean ilegal. Victimele civile din regiune au fost în centrul atenției, sugerând că suferința populației a fost cauzată de acțiunile armatei ucrainene. În plus, a susținut acțiunile întreprinse de Federația Rusă în Crimeea, susținând că anexarea peninsulei ar fi o „reunificare” necesară pentru a proteja interesele și populația rusofonă din zonă¹³. Acest rol a fost adesea criticat pentru lipsa de obiectivitate și manipularea informațiilor în scopuri politice, pentru modul în care a răspândit informațiile și pentru propagarea unor mesaje controversate sau dezinformări.

Mesajul Federației Ruse către Occident s-a concentrat pe câteva aspecte importante și a inclus utilizarea unor instrumente și strategii pentru a-și susține punctul de vedere. Astfel, mesajul principal transmis de Federația Rusă este că acțiunile sale în Ucraina sunt justificate de necesitatea de a proteja drepturile și interesele minorităților rusești, precum și de a menține stabilitatea în zonă.

¹³ Vladimir Putin, „Transcript: Putin says Russia will protect the rights of Russians abroad”, The Washington Post, 2014, disponibil online https://www.washingtonpost.com/world/transcript-putin-says-russia-will-protect-the-rights-of-russians-abroad/2014/03/18/432a1e60-ae99-11e3-a49e-76adc9210f19_story.html accesat la data de 10.08.2023.

Federația Rusă susține că intervenția militară a fost o „acțiune de autoapărare împotriva unei presupuse amenințări la adresa cetățenilor săi” și că a intervenit pentru a preveni un "genocid" al rușilor din Ucraina, criticând guvernul ucrainean, pe care îl consideră ilegal și alcătuit din forțe naționaliste și extremiste¹⁴. De asemenea, Federația Rusă susține că ingerințele Occidentului în afacerile interne ale Ucrainei sunt cauza evenimentelor din Ucraina. Aceasta implică acuzații la adresa UE și a Statelor Unite pe care le acuză că au susținut și au încurajat protestele împotriva guvernului pro-rus din Ucraina, ceea ce a dus la instabilitate și la escaladarea conflictului.

În prima parte a analizei - *Discursul președintelui Vladimir Putin privind conflictul din Ucraina* este folosită analiza calitativă de conținut pentru a identifica categoriile de narațiuni folosite de Vladimir Putin în retorica sa. În această parte a cercetării, voi examina modul în care Vladimir Putin a încadrat conflictul din Ucraina, prin analiza discursurilor și declarațiilor acestuia și voi identifica argumentele și justificarea pe care președintele le-a folosit pentru acțiunile Federației Ruse în regiune.

Studiul analizează 50 de discursuri, interviuri, transcrieri din interviuri și declarații de presă ale președintelui Vladimir Putin cu privire la conflictul din Ucraina, din 2014 până în 2015 (de la 28 ianuarie 2014 până la 17 decembrie 2015). În această perioadă au avut loc evenimente care au afectat semnificativ evoluția conflictului și a relațiilor dintre Federația Rusă, Ucraina și comunitatea internațională (SUA și UE). De asemenea, perioada marchează transformarea protestelor într-o criză geopolitică și militară între Ucraina și Federația Rusă. În special, protestele Euromaidan au crescut în intensitate în ianuarie 2014, iar confruntările dintre manifestații și forțele de securitate au devenit extrem de violente și au provocat numeroase victime. Acest moment a dus la demisia lui Viktor Ianukovici din funcția de președinte la 22 februarie 2014. În ultima parte a anului 2015 (septembrie), acordurile de pace de la Minsk au întâmpinat dificultăți, ceea ce a avut un impact negativ asupra economiei în regiune. Acordurile de la Minsk au fost concepute pentru a pune capăt conflictului din estul Ucrainei, dar au fost implementate cu dificultate, provocând în continuare confruntări și tensiuni. Evenimentele care au urmat, precum creșterea influenței separatiștilor în estul Ucrainei, persistența conflictului și eforturile diplomatice pentru găsirea unei soluții pașnice, au afectat securitatea europeană și relațiile internaționale, inclusiv prin sancțiuni economice impuse Federației Ruse de către Occident.

¹⁴ Heather Ashby, „How the Kremlin Distorts the ‘Responsibility to Protect’ Principle”, The United States Institute of Peace, 2022, disponibil online <https://www.usip.org/publications/2022/04/how-kremlin-distorts-responsibility-protect-principle> accesat la data de 10.08.2023.

Studiul urmărește să identifice principalele teme și narațiuni pe care Vladimir Putin le-a folosit în mass-media pentru a prezenta conflictul din Ucraina. În acest sens, cele 50 de surse alese în studiu oferă o listă aproape completă a retoricii președintelui Vladimir Putin. Următoarele criterii au fost folosite pentru a determina sursele care sunt relevante pentru această analiză:

1. Subiectul – toate sursele examinate se concentrează pe conflictul din Ucraina și includ retorica președintelui Vladimir Putin cu privire la protestele Euromaidan, răsturnarea președintelui Viktor Ianukovici și anexarea Crimeei;
2. Data sursei – analiza se concentrează pe perioada de timp care începe 28 ianuarie 2014 și se extinde până în 17 decembrie 2015;
3. Retorica președintelui Vladimir Putin - toate sursele utilizate conțin propriile interviuri, discursuri, declarații de presă și transcrieri din discursurile lui Vladimir Putin; 38 de surse sunt transcrieri directe de pe site-ul oficial al președintelui Federației Ruse; restul de 12 surse sunt transcrieri din diverse surse de știri care conțin retorica lui Vladimir Putin pe acest subiect (BBC News, The Washington Post, RT News, RIA Novosti, Aljazeera, Russian Mission,);
4. Credibilitatea sursei – sursele conțin comunicate oficiale ale Kremlinului și posturi internaționale de știri proeminente; sursele primare utilizate au fost transcrierile oficiale ale interviurilor și comunicatele de presă ale Kremlinului.

În acest sens, am reușit să identific 5 categorii de justificări care au fost utilizate în retorica președintelui Vladimir Putin. Aceste categorii sunt următoarele:

1. protejarea poporului ucrainean;
2. istoria comună a celor două țări;
3. protejarea intereselor Federației Ruse;
4. acordurile de la Minsk;
5. extinderea NATO.

Încadrarea conflictului în retorica președintelui Vladimir Putin a reprezentat un instrument esențial pentru influențarea percepției publice. Acesta a prezentat conflictul din Ucraina ca fiind un război civil și ca un efort al Federației Ruse de a-și proteja rudele etnice de guvernul fascist ucrainean și de amestecul Occidentului (SUA și UE). Prin restricționarea mijloacelor de informare publice, a știrilor, a canalelor de televiziune, a posturilor radio și a surselor de pe internet, Vladimir Putin a încercat să controleze opiniile populației ruse și chiar a publicului străin.

O analiză a mesajelor și narațiunilor președintelui Vladimir Putin în legătură cu conflictul din Ucraina din 2014 indică utilizarea mai multor categorii de narațiuni relevante în retorica sa. Cea mai proeminentă narațiune (justificare) încadrează acțiunile Federației Ruse în Ucraina ca fiind necesare și legitime. Principala narațiune a președintelui Vladimir Putin constă în obligația de a acționa în numele ucrainenilor aflați în conflict, care se află sub presiunea și amenințările noului guvern ilegal. Vladimir Putin face referire nu numai la rudele sale etnice, ci la toți ucrainenii, ca fiind un singur popor cu Federația Rusă¹⁵. Retorica lui Vladimir Putin prezintă un sentiment de dezaprobare față de lipsa de legitimitate a noii conduceri, conducerea sub Petro Poroshenko, care a fost ales în funcția de președinte la alegerile prezidențiale din 25 mai 2014.

O altă justificare semnificativă este menționarea istoriei comune a relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina. Președintele rus apără în mod constant limba, cultura și drepturile co-etnicilor săi care trăiesc în afara granițelor Federației Ruse. În Ucraina, au existat câteva momente cheie pe care Vladimir Putin le-a evidențiat într-un efort de a se implica în numele acestor co-etnici. În strategia discursivă, Vladimir Putin a încadrat conflictul să pară că rudele sale etnice au nevoie de protecție imediată și era de datoria lui să le ofere.

Deși președintele Vladimir Putin vorbește despre expansiunea NATO, aceasta este ultima pe lista justificărilor sale. În timp ce acesta menționează extinderea NATO ca pe o potențială amenințare, retorica sa se concentrează în primul rând pe protejarea ucrainenilor și rușilor din Ucraina. Acesta menționează că implicarea Federației Ruse în Ucraina a reprezentat o reacție la extinderea NATO în regiunea sa apropiată și că, atragerea Ucrainei de către Occident în sfera sa de influență, a creat o preocupare semnificativă pentru securitatea Federației Ruse și a reprezentat o amenințare strategică. Soarta Ucrainei împiedică stabilitatea internă a Federației Ruse. Cea mai mare problemă cu care se confruntă Ucraina fiind corupția din cadrul propriului guvern¹⁶.

Concluziile acestei analize prezintă o perspectivă unică asupra implicării președintelui Vladimir Putin în Ucraina. În ceea ce privește acest conflict, Vladimir Putin a adoptat un discurs care a fost în mare parte constant, susținând că Federația Rusă a intervenit pentru a proteja drepturile rudelor sale etnice din Ucraina și pentru a apăra interesele Federației Ruse în regiune. Această narațiune justifică toate incursiunile anterioare ale Kremlinului în regiune.

¹⁵ Vladimir Putin, „Address by President of the Russian Federation”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603> accesat la data de 23.08.2023.

¹⁶ Robert Barrington, „Corruption and Ukraine: the causes and consequences of war”, Centre for the Study of Corruption, University of Sussex, 2022, disponibil online <https://study-online.sussex.ac.uk/news-and-events/corruption-and-ukraine-causes-and-consequences-of-war/> accesat la data de 24.08.2023.

În cele din urmă, președintele Vladimir Putin a folosit în retorica sa, mai multe argumente pentru a susține incursiunea Federației Ruse în Ucraina și cu scopul de a influența opinia publică și de a justifica acțiunile sale în ochii comunității internaționale. Modul în care a comunicat Kremlinul legat de conflictul din Ucraina a fost criticat și contestat de comunitatea internațională (SUA și UE), iar multe dintre argumente au fost considerate strategii retorice prin care președintele rus a ascuns agresiunea militară a Federației Ruse în Ucraina. În sinteză, narațiunile care construiesc discursul lui Vladimir Putin cu referire la evenimentele din Ucraina sunt: protejarea poporului ucrainian și a rușilor din Ucraina (populația rusofonă), prin invocarea dreptului de a proteja comunitățile rusești din afara granițelor Federației Ruse; invocarea istoriei comune prin menționarea legăturilor culturale și istorice dintre Federația Rusă și Ucraina; protejarea intereselor Federației Ruse – argument folosit pentru a explica implicarea militară a Federației Ruse în Ucraina și a susține anexarea Crimeei în contextul unei instabilități create de schimbările politice și de evenimentele din timpul protestelor Euromaidan, amintind de fiecare dată de nelegitimitatea guvernului ucrainean; respectarea acordurilor de la Minsk, care au fost menționate ca o dovadă a eforturilor Federației Ruse de rezolvare a conflictului; și, nu în ultimul rând, extinderea NATO către estul Europei, care a reprezentat o amenințare la adresa securității Federației Ruse și a intereselor sale strategice. În ansamblu, președintele Vladimir Putin a utilizat cu consecvență această retorică, pentru a susține poziția și acțiunile Federației Ruse din timpul conflictului.

A doua parte a analizei - RT și conflictul din Ucraina: abordări și perspective media are scopul de a analiza rolul agenției de știri RT ca instrument de diplomatie publică al Federației Ruse în contextul conflictului din Ucraina. Studiul analizează modul în care tensiunea crescândă dintre Federația Rusă și Occident este relatată și încadrată de către agenția de știri RT și relevanța sa pentru diplomația publică rusă. Prin urmare, prin acest studiu doresc să contribui la înțelegerea strategiilor și temelor preponderent folosite de RT în contextul conflictului din Ucraina și la analiza relației dintre diplomația publică rusă și mass-media. De asemenea, cercetarea își propune să ofere o perspectivă asupra modului în care RT a abordat conflictul din 2014, cu accent pe modul în care mass-media a încadrat conflictul. Existând un număr mare de articole despre conflict, am limitat sfera cercetării prin selectarea a două evenimente semnificative ale conflictului. Astfel, partea empirică a studiului este organizată în jurul analizei știrilor în legătură cu protestele Euromaidan și referendumul privind statutul Crimeei și anexarea acesteia de către Federația Rusă.

Russia Today este o agenție de știri internațională cu sediul în Moscova. RT a fost înființată în 10 decembrie 2005 la inițiativa guvernului rus cu scopul de a transmite punctele sale de vedere și știrile din perspectiva sa publicului străin. RT a oferit o perspectivă asupra conflictului din Ucraina asemănătoare cu poziția guvernului rus. În acest sens, prin modul în care a relatat evenimentele și opiniile exprimate, RT a susținut că Occidentul (SUA și UE) a planificat o lovitură de stat în Ucraina în februarie 2014, care a dus la demisia președintelui Viktor Ianukovici. RT a criticat Occidentul de implicarea negativă în Ucraina și pentru sprijinirea guvernului ucrainean. RT a susținut decizia Federației Ruse de a anexa Crimeea în martie 2014 și a prezentat această mișcare ca un răspuns la „lovitura de stat” care a avut loc în Ucraina. Cu toate acestea, comunitatea internațională a criticat acest referendum pentru că a fost lipsit de legitimitate¹⁷. RT servește drept mijloc de diseminare a propagandei pentru Kremlin prin influențarea opiniei publice internaționale și a politicii externe în favoarea obiectivelor politice ale Kremlinului pentru a-și promova punctele de vedere în contextul conflictului din Ucraina¹⁸. În schimb, agențiile de știri internaționale au prezentat conflictul din Ucraina dintr-o perspectivă diferită, subliniind elementele legate de suveranitatea Ucrainei și susținând guvernul ucrainean în eforturile sale de a-și păstra teritoriul.

Prin urmare, pentru a avea o înțelegere mai bună asupra modului în care RT a prezentat conflictul din Ucraina și asupra perspectivei sale cu privire la aceasta, am analizat narațiunile și temele cele mai frecvent abordate de RT în legătură cu protestele Euromaidan și referendumul privind statutul Crimeei și anexarea acesteia de către Federația Rusă. Ambele evenimente sunt relevante în evoluția conflictului și au generat reacții la nivel internațional. Pentru colectarea datelor, am extras atât știri, cât și articole de opinie pentru analiză. În timp ce articolele de știri sunt cele care relatează informații de actualitate, articolele de opinie sunt articole publicate care fie exprimă opinia unei persoane neafiliată consiliului editorial, fie publică un interviu cu o persoană publică. Prin urmare, materialul de cercetare constă în articole de știri și de opinie publicate pe site-ul RT. O selecție atentă a articolelor este critică în acest moment al cercetării, având în vedere multitudinea de articole încărcate în acea perioadă pe site-ul RT. Pentru a accesa știrile, am folosit cuvintele care definesc evenimentele luate în considerare: „protestatari”, „Euromaidan”, „referendum”, „anexare” și „Crimeea”. Perioada de timp utilizată a fost cuprinsă

¹⁷ *Ibidem*, pp. 1255-1297.

¹⁸ U.S. Department of State, „GEC’s Special Report: Pillars of Russia’s Disinformation and Propaganda Ecosystem for more information about the ecosystem”, 2020, pp. 7-10, disponibil online https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/08/Pillars-of-Russia%E2%80%99s-Disinformation-and-Propaganda-Ecosystem_08-04-20.pdf accesat la data de 06.09.2023.

între 30 noiembrie 2013 – 08 mai 2014, iar materialul este preluat de pe site-ul în limba engleză al RT (www.rt.com). Pentru a asigura precizia și relevanța, doar articolele care au acoperit conflictul din Ucraina și care conțin etichetele menționate au fost selectate pentru analiză, mai exact un număr de 23 de articole.

O analiză calitativă a 23 de articole publicate de RT a prezentat o narațiune construită în favoarea Federației Ruse. Pentru a-și convinge publicul de corectitudinea poziției ruse și pentru a-i convinge pe oameni să susțină declarațiile Kremlinului, au fost utilizate mai multe strategii. În cele din urmă, scopul RT este de a opri denigrarea președintelui Vladimir Putin și a administrației sale, precum și de a stopa influența Occidentului în sfera sa de interes. În urma analizei știrilor despre cele două evenimente, am identificat narațiunile cele mai frecvent discutate în articolele analizate, precum și tehnicile/strategiile utilizate pentru a construi o narațiune pro-rusă. Conflictul și securitatea globală sunt cele două teme principale. Una dintre principalele surse de conflict între Federația Rusă și Occident este impactul conflictului din Ucraina din 2014 asupra securității globale. Decizia președintelui Vladimir Putin de a anexa Crimeea și de a sprijini etnicii ruși din estul și sudul Ucrainei și susținerea faptului că NATO încearcă să stabilească o nouă ordine în regiune în care ar avea o prezență mai influentă, a ridicat întrebări esențiale pentru Occident, cu privire la securitatea Europei de Est. RT prezintă Federația Rusă atât ca pe o victimă a agresiunii occidentale, cât și ca pe un actor care își apără interesele legitime. Iar, în privința strategiilor pe care RT le folosește pentru a crea o narațiune care este pro-rusă, acestea pun accentul pe sublinierea perspectivelor/opiniilor care susțin interesele Federației Rusiei, evidențierea aspectelor negative ale acțiunilor Occidentului, utilizarea unui limbaj și a unei imagini pozitive a Federației Ruse.

Conflictul este privit din perspectiva guvernului ilegal de la Kiev, care a preluat puterea printr-o lovitură de stat. Politicienii din UE și SUA au încălcat suveranitatea Ucrainei și au răsturnat guvernul ales democratic al președintelui Viktor Ianukovici, susținând opoziția Euromaidan. Se face referire la acțiunile militare care au dus la preluarea Crimeei și a protestelor desfășurate în regiunile de est ale Ucrainei în sprijinul secesiunii Ucrainei și a limbii ruse.

În ceea ce privește tema securității globale, RT se concentrează pe evidențierea instabilității globale, susținând că protestele Euromaidan și sancțiunile impuse Federației Ruse de către Occident, au ca rezultat creșterea instabilității globale și a amenințărilor la adresa securității. Referitor la tema conflictului, RT susține că Federația Rusă acționează în mod defensiv pentru a-și proteja interesele și că aceste acțiuni sunt justificate ca răspuns la amenințările din

partea Occidentului, fiind astfel necesare pentru a contracara influența acestuia în regiune. De asemenea, RT descrie evenimentele ca un conflict bilateral între Federația Rusă și Occident, subliniind tensiunile dintre ambele părți. În acest sens, RT susține că evenimentele din Ucraina din 2014 a rezultat în primul rând din sprijinul pe care UE și Statele Unite l-au acordat opoziției Euromaidan. Acest sprijin a condus la răsturnarea guvernului democratic ales al lui Viktor Ianukovici și la instaurarea la putere a unui „guvern ilegal la Kiev”.

Agencia RT devine astfel un instrument de putere soft folosit de Federația Rusă pentru a-și îndeplini obiectivele de diplomatie publică, în special încearcă să demonstreze legitimitatea acțiunilor Federației Ruse. Cele două teme (securitatea globală și conflictul), evidențiate de RT au construit un discurs care susține ideea unei intervenții occidentale în afacerile Ucrainei care au fost întotdeauna în sfera de influență rusă și, de asemenea, susținerea ideii că națiunile emergente vor avea un rol semnificativ în viitorul sistem multipolar global. În acest context, Federația Rusă intenționează să se deschidă față de BRICS și, în principal, să promoveze integrarea Eurasiatică prin Uniunea Economică Eurasiatică. În același timp, Federația Rusă urmărește să promoveze atât această organizație, cât și cooperarea cu alți membri BRICS pentru a contrabalansa influența UE, NATO și a altor organizații internaționale. În acest scop, poate fi înțeles motivul pentru care Moscova a riscat atât de mult pentru a asigura participarea națiunilor vecine la aceste proiecte. Pe termen scurt, cea mai evidentă dovadă că Federația Rusă a început un „război” de dezinformare împotriva agresiunii informaționale occidentale, este însăși strategia de a utiliza mai multe instituții media (Sputnik, Rossiya 24, NTV) în legătură cu acoperirea evenimentelor din Ucraina.

Analiza arată că RT a acordat o atenție suficientă știrilor despre Ucraina, concentrându-se pe narațiunea „West versus Rusia”. Naratiunile cele mai proeminente de pe site-ul RT, au caracterizat Occidentul (guvernul SUA și oficialii UE) ca fiind părtinitor și responsabil pentru tulburările politice și economice din Ucraina, precum și pentru înrăutățirea relațiilor dintre Federația Rusă și Ucraina. Naratiunile RT au susținut și poziția președintelui Vladimir Putin în contextul acestui conflict. Aceste caracteristici au fost menținute pe parcursul celor două evenimente selectate. De asemenea, știrile analizate au omis unele subiecte, în timp ce au urmărit altele. De exemplu, factorul religios nu a fost abordat și nici nu a fost văzut ca o problemă în contextul conflictului din Ucraina, ceea ce dovedește caracterul politic al conflictului.

Materialul pe care l-am analizat provine în întregime de pe o singură platformă (RT). Aceasta înseamnă că este imposibil să tragem concluzii generale pentru încadrarea ca mijloc de

exercitare a diplomației publice în sensul în care, de exemplu, ar putea oferi un studiu comparativ sau un studiu extins și la alte platforme media. De asemenea, putem afirma că toate știrile RT analizate conțin o prezentare convergentă a conflictului din Ucraina din 2014. Acest lucru se datorează în primul rând faptului că RT este finanțat de guvernul rus și este considerat un instrument de propagandă pentru Kremlin; iar faptul că majoritatea surselor sunt vagi, poate pune în discuție transparența și legitimitatea informațiilor prezentate de RT.

Concluzii

Diplomația publică este o componentă esențială a relațiilor internaționale care implică comunicarea și interacțiunea directă cu publicul străin pentru a promova interesele naționale, a influența opinia publică și a promova o imagine favorabilă a țării pe scena internațională. În acest sens, pentru a răspunde la prima întrebare de cercetare, putem spune că diplomația publică este un instrument de comunicare politică care se bazează pe dialogul deschis, schimburi de idei și dezvoltarea de relații cu publicuri străine. Scopul acesteia este de a influența opinia publică și percepția unui actor statal sau non-statal. Acest proces implică utilizarea diferitelor metode de comunicare, schimburi culturale și educaționale, evenimente publice și alte mijloace de promovare a unei imagini favorabile a țării și pentru a-și susține interesele culturale, economice și politice. Abordarea diplomației publice ca metodă de comunicare politică este esențială pentru promovarea intereselor țării, gestionarea crizelor internaționale, contracararea propagandei, și în special, câștigarea susținerii internaționale. De asemenea, diplomația publică joacă un rol important în formarea și influențarea opiniei publice atât pe plan intern, cât și pe plan internațional deoarece statele pot să-și promoveze interesele și valorile, să combată dezinformarea, să influențeze politicile și strategiile, să atragă investiții, să-și consolideze puterea soft și pot câștiga încrederea publicului străin. Aceasta include o varietate de acțiuni și metode pe care actorii statali și non-statali le implementează, precum educația, schimburile culturale, parteneriatele, promovarea înțelegerii reciproce, comunicarea cu mass-media. Guvernele și organizațiile non-guvernamentale pot influența opinia publică într-un mod care se aliază cu obiectivele lor și le sporește influența pe scena globală prin utilizarea eficientă a diplomației publice.

În ceea ce privește a doua întrebare de cercetare, există o serie de factori care au contribuit la utilizarea diplomației publice ca instrument de putere soft în relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina. Acestea includ contextul relațiilor istorice, politice și sociale dintre cele două țări.

Relațiile dintre acestea sunt influențate în mare măsură de elemente istorice și culturale. Deși populația din aceste două țări au împărtășit o istorie comună și multe legături culturale, au avut și conflicte istorice legate de identitatea lor. Datorită legăturii sale cu Ucraina și importanței geopolitice a acestei regiuni pentru Federația Rusă, aceasta a folosit diplomația publică pentru a justifica acțiunile sale și pentru a încerca să influențeze politica Ucrainei.

Diplomația publică a devenit un instrument esențial în conflictul dintre Federația Rusă și Ucraina după ce aceasta a anexat Crimeea. Diplomația publică a fost folosită, de asemenea, pentru a obține sprijinul altor state și pentru a construi alianțe strategice. Federația Rusă a susținut că va menține stabilitatea și securitatea în regiune prin utilizarea instrumentelor de putere soft, în special pentru a combate influența regională (euroasiatică). Atât Federația Rusă, cât și Ucraina au avut nevoie de sprijinul internațional pentru a-și promova problemele și pentru a obține sprijin diplomatic, economic și militar din partea altor țări sau organizații internaționale. Federația Rusă a utilizat tot mai mult mass-media și propaganda pentru a-și promova punctele de vedere și a influența opinia publică. Acest lucru includea controlul asupra canalelor media, manipularea informațiilor și transmiterea mesajelor pentru a-și îndeplini obiectivele de politică externă.

În cele din urmă, toți acești factori au determinat utilizarea diplomației publice ca instrument de putere soft în relațiile dintre Federația Rusă și Ucraina în contextul conflictului din Ucraina. Aceste circumstanțe includ istoria relațiilor, interesele geopolitice, conflictele armate, media și influența regională. Acești factori au determinat diplomația publică să fie folosită ca mijloc de comunicare politică și influență în contextul tensiunilor dintre cele două țări.

Președintele Vladimir Putin a ținut mai multe discursuri și declarații cu privire la conflictul din Ucraina. În urma analizei a celor 50 de discursuri selectate pentru studiu de caz, am ajuns la concluzia că, președintele Vladimir Putin a folosit mai multe argumente pentru a justifica acțiunile sale din Ucraina. Acesta a justificat intervenția militară a Federației Ruse în Crimeea și sprijinul separatiștilor din estul Ucrainei afirmând că sunt necesare pentru a proteja minoritățile rusești și populația rusofonă din acele zone. Argumentul a fost folosit pentru a sugera că Federația Rusă își protejează aceste grupuri etnice și lingvistice. Un alt argument este că președintele rus Vladimir Putin a susținut că situația politică și economică din Ucraina este una instabilă și că este necesar ca Federația Rusă să intervină pentru a preveni prăbușirea/colapsul țării. Prin această narațiune, președintele rus încearcă să justifice implicarea Federației Ruse în regiune și să slăbească încrederea în guvernul ucrainean de la Kiev. Vladimir Putin s-a folosit și de factorii culturali și

istorici. Acesta a subliniat legătura istorică și culturală dintre Ucraina și Federația Rusă, caracterizându-le ca națiuni frățești. În mod similar, argumentul a fost folosit pentru a justifica implicarea Federației Ruse în afacerile interne ale Ucrainei, precum și pentru a demonstra că Federația Rusă dorește să protejeze populația rusofonă care locuiește în Ucraina. În cele din urmă, prin discursurile sale din timpul conflictului, președintele Vladimir Putin a folosit o varietate de argumente pentru a justifica acțiunile Federației Ruse și pentru a manipula opinia publică internațională. Aceste discursuri au reflectat perspectiva Federației Ruse cu privire la conflictul din Ucraina, dar au fost și criticate de comunitatea internațională, care a considerat această intervenție ca pe o încălcare a suveranității și integrității teritoriale ale Ucrainei.

Mass-media a fost folosită de ambele părți pentru a-și promova perspectiva asupra evenimentelor. Federația Rusă a dezvoltat medii de comunicare controlate de stat sau afiliate politic, care au promovat narațiunile oficiale ale țării. Rețelele sociale au devenit un instrument esențial pentru campaniile de informare și alte activități online, precum colectarea de informații în scopuri de propaganda și dezinformare. În acest sens, agenția de știri RT a avut un rol important în încercarea de a convinge publicul străin să susțină invazia Federației Ruse în Ucraina și anexarea Crimeei. În timp ce Vladimir Putin și alți lideri guvernamentali au negat prezența militară rusă în Ucraina, RT a susținut poziția Kremlinului prin difuzarea de informații false, înșelătoare și părtinitoare. În momentul în care, Vladimir Putin a recunoscut că au existat trupe rusești în Crimeea, RT și-a prezentat declarațiile fără niciun context¹⁹ și a numit prezența militară rusă, în mod repetat drept „forțe de autoapărare”²⁰.

Dezinformarea reprezintă o componentă importantă a strategiei Federației Ruse în ceea ce privește influențarea opiniei publice și manipularea percepțiilor. Guvernul rus a folosit mijloace de comunicare, precum media de stat, rețelele de socializare, site-urile web și alte platforme cu scopul de a răspândi dezinformarea. Aceasta poate include difuzarea de știri false și crearea de narațiuni care să slăbească credibilitatea Ucrainei și să legitimeze intervenția sa în Crimeea și susținerea separatiștilor din estul Ucrainei. În cele din urmă, răspândirea dezinformării poate avea un impact și asupra alegerilor, deoarece influențează percepțiile cetățenilor, ceea ce poate influența

¹⁹ RT News, „Putin acknowledges Russian military servicemen were in Crimea”, disponibil online <https://web.archive.org/web/20210402172307/https://www.rt.com/news/crimea-defense-russian-soldiers-108/> accesat la data de 07.10.2023.

²⁰ RT News, „Ukrainian troops dispatched in Crimea switch to region’s side – sources”, disponibil online <https://web.archive.org/web/20200110134134/https://www.rt.com/news/ukraine-military-russia-resign-437/> accesat la data de 07.10.2023.

luarea deciziilor politice. Toate aceste tactici demonstrează modul în care dezinformarea poate fi folosită pentru susținerea obiectivelor de politică externă (politice și militare).

Bibliografie selectivă

- Copeland Daryl, *Guerrilla Diplomacy: Rethinking International Relations*, Boulder, Lynne Rienner, 2009.
- Cull Nicholas, „Public Diplomacy Before Gullion: The Evolution of a Phrase” în Nancy Snow, Philip Taylor (eds), *Routledge handbook of public diplomacy*, New York, Routledge, 2009.
- Cull Nicholas, „Public diplomacy: Seven lessons for its future from its past” în *Place Branding and Public Diplomacy*, vol. 6, nr. 1, 2010.
- Cull Nicholas, *Public Diplomacy: Lessons from the Past*, Los Angeles, USC Center on Public Diplomacy, 2009.
- Ellul Jacques, *Propaganda: The Formation of Men's Attitudes*, New York; Vintage Books Edition, Random House Inc, 1973.
- Entman M. Robert, „Theorizing Mediated Public Diplomacy: The U.S. Case” în *The International Journal of Press/Politics*, vol.13, nr. 2, 2008.
- Gilboa Eytan, „Diplomacy in the media age: Three models of uses and effects” în *Diplomacy & Statecraft*, vol. 12, nr. 2, 2001.
- Gilboa Eytan, „Searching for a Theory of Public Diplomacy” în *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 606, nr. 1, 2008.
- Melissen Jan, „The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice” în Jan Melissen (ed) în *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, New York, Palgrave Macmillan, 2007.
- Melissen Jan, *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*, Studies in Diplomacy and International Relations, Londra, Palgrave Macmillan, 2005.
- Nye Joseph, „Public Diplomacy and Soft Power” în *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, vol. 616, nr. 1, 2008.
- Nye Joseph, „Soft Power and Cultural Diplomacy” în *Public Diplomacy Magazine*, nr. 3, 2010.
- Nye Joseph, „Soft Power and Smart Power” în Joseph Nye, Brent Scowcroft (autori), Kurt Campbell, Jonathon Price (eds.), *The Instruments & Institutions of American Purpose*, Aspen Institute, 2009.
- Nye Joseph, „Soft Power” în *Foreign Policy*, nr. 80, Twentieth Anniversary, 1990.
- Nye Joseph, *Bound To Lead: The Changing Nature Of American Power*, New York, Basic Books, 1991.
- Nye Joseph, David A. Welch, *Understanding Global Conflict and Cooperation*, Pearson New Jersey, ed. 9, 2013.
- Nye Joseph, *Soft Power. The Means to Success in World Politics*, New York, Public Affairs, 2004.
- Nye Joseph, *The Future of Power*, New York, Public Affairs, 2011.
- Ociepka Beata, „Public Diplomacy” în Wolfgang Donsbach (ed.), *The International Encyclopedia of Communication*, Malden, Blackwell Publishing, 2008.
- R. S. Zaharna, „Mapping Out a Spectrum of Public Diplomacy Initiatives: Information and Relational Communication Frame-works” în Nancy Snow and Philip Taylor (eds), *Routledge handbook of public diplomacy*, New York, Routledge, 2009.
- R.P. Barston, *Modern Diplomacy*, New York, Routledge, ed. 4, 2013.

Rawnsley D. Gary, „Communications technologies and public diplomacy: A history of the tools of statecraft”, în Alexander CR (ed). *The Frontiers of Public Diplomacy: Hegemony, Morality and Power in the International Sphere*, Oxon, Routledge, 2021.

Roșca Luminița, *Mecanisme ale propagandei în discursul de informare. Presa românească în perioada 1985-1995*, Polirom, 2006.

RT News, „‘Revolution!’ Thousands pour in for pro-EU rally in Ukraine, storm govt buildings”, 2013, disponibil online <https://www.rt.com/news/ukraine-protests-court-ban-538/> accesat la data de 10.07.2023.

RT News, „12 most dramatic Kiev videos showing true scale of Ukraine mayhem”, 2014, disponibil online <http://rt.com/news/horrifying-videos-kiev-maidan-901/> accesat la data de 10.07.2023.

RT News, „39 people die after radicals set Trade Unions House on fire in Ukraine’s Odessa”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/156480-odessa-fire-protesters-dead/> accesat la data de 13.07.2023.

RT News, „Crimea’s referendum corrected Soviet-era mistake – Gorbachev”, 2014, disponibil online <https://rt.com/news/mistake-fixed-crimea-gorbachev-422/> accesat la data de 11.07.2023.

RT News, „Massive anti-Maidan rallies grip eastern Ukraine as residents demand referendum”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/east-ukraine-rallies-referendum-701/> accesat la data de 12.07.2023.

RT News, „NATO making best effort to show it’s doing something about Crimea”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/nato-crimea-speculation-on-threat-093/> accesat la data de 11.07.2023.

RT News, „NATO to deploy ships, intensify Baltic & Mediterranean patrols ‘due to Ukraine crisis’”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/nato-ukraine-response-rasmussen-872/> accesat la data de 12.07.2023.

RT News, „No surprise Western govts prop up Ukrainian rebels, call them legitimate”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/rebels-ukraine-crimea-referendum-722/> accesat la data de 13.07.2023.

RT News, „Putin acknowledges Russian military servicemen were in Crimea”, disponibil online <https://web.archive.org/web/20210402172307/https://www.rt.com/news/crimea-defense-russian-soldiers-108/> accesat la data de 07.10.2023.

RT News, „Ron Paul: Ukraine aid bill is bad deal for all”, 2014, disponibil online <https://rt.com/usa/ron-paul-ukraine-aid-409/> accesat la data de 13.07.2023.

RT News, „Russia wants answers on NATO troop movement in Eastern Europe”, 2014, disponibil online <https://rt.com/news/lavrov-ukraine-nato-convention-069/> accesat la data de 12.07.2023.

RT News, „Solving the crisis in Ukraine”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/crisis-ukraine-russia-influence-570/> accesat la data de 11.07.2023.

RT News, „Ukraine today is new Balkans”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/ukraine-new-balkans-superpowers-408/> accesat la data de 13.07.2023.

RT News, „Ukrainian police violently eject pro-EU protesters from Kiev square”, 2013, disponibil online <https://rt.com/news/ukraine-police-disperse-protest-509/> accesat la data de 10.07.2023.

- RT News, „Ukrainian troops dispatched in Crimea switch to region’s side – sources”, disponibil online <https://web.archive.org/web/20200110134134/https://www.rt.com/news/ukraine-military-russia-resign-437/> accesat la data de 07.10.2023.
- RT News, „Visa bans, asset freezes are next': Europe announces three step sanctions against Russia”, 2014, disponibil online <https://rt.com/news/europe-russia-visa-bans-246/> accesat la data de 12.07.2023.
- RT News, „West furious as Crimea accepted into Russia”, 2014, disponibil online <https://www.rt.com/news/putin-speech-crimea-reactions-606/> accesat la data de 11.07.2023.
- RT News, „West increases tensions over Crimea for political gain”, 2014, disponibil online <https://rt.com/op-edge/pace-isolation-of-russia-crimea-304/> accesat la data de 11.07.2023.
- Russia In Global Affairs, „Create an image of Russia”, 2006, nr. 2, disponibil online http://globalaffairs.ru/number/n_6562 accesat la data de 01.06.2023.
- Snow Nancy, „Rethinking Public Diplomacy” în Nancy Snow and Philip Taylor (eds), *Routledge handbook of public diplomacy*, New York, Routledge, 2009.
- Tsvetkova Natalia, Dmitry Rushchin, „Russia’s public diplomacy: From Soft Power to strategic communication” în *Journal of Political Marketing*, vol. 20, nr. 1, 2021.
- Tuch Hans, *Communicating with the World: U. S. Public Diplomacy Overseas*, Washington, Institute for the Study of Diplomacy, Georgetown University, 1990.
- Velikaya Anna, „The Russian Approach to Public Diplomacy and Humanitarian Cooperation” în *Rising Powers Quarterly*, vol. 3, 2018.
- Vladimir Putin, „Concept of the Foreign Policy of the Russian Federation”, 2013, disponibil online https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptlCk6BZ29/content/id/2542248 accesat la data de 15.06.2023.
- Vladimir Putin, „Decree of the President of the Russian Federation dated 09/06/2008”, nr. 1315, 2008, disponibil online <http://rs.gov.ru/about/document/2010> accesat la data de 20.07.2023.
- Vladimir Putin, „Interview to the Italian newspaper Il Corriere della Sera”, 2015, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/49629> accesat la data de 20.08.2023.
- Vladimir Putin, „Meeting with heads of leading international news agencies”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/21090> accesat la data de 20.08.2023.
- Vladimir Putin, „Russia and the changing world”, Moskovskiye Novosti, 2012, disponibil online <https://russiaeu.ru/en/news/article-prime-minister-vladimir-putin-moskovskiye-novosti> accesat la data de 16.06.2023.
- Vladimir Putin, „Speech and the Following Discussion „at the Munich Conference on Security Policy”, 2017, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/24034> accesat la data de 22.08.2023.
- Vladimir Putin, „Telephone conversation with German Chancellor Angela Merkel”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20292> accesat la data de 20.08.2023.
- Vladimir Putin, „Vladimir Putin answered journalists’ questions on the situation in Ukraine”, 2014 disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20366> accesat la data de 20.08.2023.
- Vladimir Putin, „Vladimir Putin’s interview with Radio Europe 1 and TF1 TV channel”, 2014, disponibil online <http://en.kremlin.ru/events/president/news/45832> accesat la data de 20.08.2023.